

Зікул В. А.,
студентка 31 групи ФМОІТ;
Артюх Оксана Валентинівна,
доктор економічних наук,
професор кафедри бухгалтерського
обліку, аналізу та аудиту;
Одеський національний економічний університет

ПОДАТКОВИЙ КОНТРОЛЬ В УКРАЇНІ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

У зв'язку з початком повномасштабного вторгнення з боку РФ на Україну та вимушеним введенням воєнного стану останньою, усі фізичні та юридичні особи, які донині вели економічну діяльність на території нашої країни, зазнали великих складностей із подальшим виконанням своїх цивільно-правових зобов'язань та сплатою податків вчасно й в повному обсязі, тому було суто необхідним завданням для влади за цей час оперативно прийняти низку нормативно-правових актів, якими б було передбачено суттєві зміни в податковій сфері щодо забезпечення захисту прав та інтересів платників податків.

Підтримка держави з боку бізнесу стає ще більш вагомим фактором на шляху до перемоги, бо податкові надходження становлять більше половини усього доходу України, і саме ці кошти йдуть на заробітну плату нашим військовим та усю техніку, завдяки якій наша країна може захищатися та боротися з ворогом [1].

У цьому сенсі податковий контроль, особливо під час воєнного стану, є важливою складовою функціонування національної економічної системи, тож вважаємо за необхідне дослідити та проаналізувати зміни, що були введені у цій сфері під час війни.

З початку війни Верховна Рада України багаторазово вносила зміни до податкового законодавства через необхідність зменшувати фіскальну складову оподаткування з метою підвищення ефективності функціонування української економіки. Тож були введені в дію Закони України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо особливостей оподаткування та подання звітності у період дії воєнного стану», «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо адміністрування окремих податків в період воєнного, надзвичайного стану» тощо.

Огляд основних законодавчих новацій дозволив зазначити, що відбулися зміни у частині спрощеного оподаткування, а саме:

1) всі фізичні особи - підприємці та юридичні особи, окрім фінансових установ та виробничих підприємств, мають право обрати 3-тю групу спрощеної системи оподаткування, внаслідок чого вони можуть сплачувати податки в розмірі 2% від доходу замість 18% від прибутку та повного обсягу ПДВ (потрібно лише подати відповідну заяву до податкового органу);

2) було відмінено акцизний та митний податки, зменшено податкову ставку ПДВ на пальне;

3) платники податків мають право не нараховувати плату та не сплачувати за земельні ділянки, на яких ведуться бойові дії, тимчасові окуповані або постраждали від вибухонебезпечних предметів; те ж саме стосується і житлової нерухомості.

4) фізичні особи – підприємці, самозайняті особи та члени фермерського господарства мають право не нараховувати, не обчислювати та не сплачувати ЄСВ за себе; також на період воєнного стану, а також протягом 3 місяців після його припинення або скасування, не підлягають нарахуванню штрафні санкції та пеня за порушення у сфері сплати ЄСВ [2, с. 190].

Також роз'яснено, що при умові реалізації товарів та послуг задля допомоги військовим (чи гуманітарної допомоги), такі операції не обкладаються жодними податками; майно, що перебуває у податковій заставі, може бути вилучено на користь держави без попередньої згоди органу державного контролю.

Зазнало законодавчих змін податкове адміністрування і у частині:

- організації та здійснення податкових перевірок;
- визначення термінів подання податкової звітності до органів державного контролю.

Так, на період воєнного стану було встановлено мораторій на проведення податкових перевірок, зокрема й тих, які було розпочато до встановлення воєнного стану. При цьому, допустимим є проведення податковими органами фактичних і камеральних перевірок. Якщо ж під час цих перевірок буде виявлено порушення, то уникнути відповідальності у платників податків не вийде (навіть з огляду на введення воєнного стану). Також органи влади врегулювали питання втрати первинних документів на території населених пунктів, де проводились (проводяться) бойові дії, або неможливості їх надання через неможливість їх вивезення чи знищення: у цьому випадку платникам податків необхідно завчасно подати повідомлення до податкового органу, де треба зазначити обставини та перелік документів, які неможливо вивезти або були знищені внаслідок воєнних дій. Коли ж це повідомлення надійде до податкових органів, то вони не матимуть права здійснювати податкову перевірку тих періодів, що були там зазначені.

До того ж протягом періоду дії воєнного стану підлягає зупиненню перебіг строків давності.

Окремо варто розглянути податкові вимоги щодо під час воєнного стану.

Так у випадку, якщо платники податків:

- не дотримувалися термінів сплати податків і зборів або подання звітності (зокрема і з аудиторським висновком);
- не були зареєстровані у відповідних реєстрах податкових або акцизних накладних, розрахунків коригування;
- не подавали електронних документів, що містять дані про фактичні залишки пального й обсягу його обігу,

то вони будуть звільнені від відповідальності за ці дії під час воєнного стану. Але після його припинення платники податків повинні виконати такі податкові зобов'язання протягом півроку – інакше вони будуть нести відповідальність (фінансову, адміністративну, кримінальну) за такі порушення.

Втім така участь не стосується платників податків, що брали безпосередню участь у воєнних діях – такі платники звільнені від відповідальності за невчасне виконання податкових обов'язків у разі їх виконання упродовж одного місяця з дня закінчення дії наслідків, які унеможливили виконання таких обов'язків [3].

Впроваджені у практику податкові зміни змогли трохи вирівняти економічну ситуацію в країні, тож з часом органи влади вирішили повернути довоєнний рівень податків (в повному розмірі). І з 1 серпня поточного року на законодавчому рівні передбачено скасування єдиного податку у розмірі 2% та мораторію на перевірки для підакцизних товарів (алкоголь, тютюн, паливо), грального бізнесу та фінансових послуг [4].

Варто зауважити, що станом на сьогодні, контролюючі органи мають право проводити усі камеральні, фактичні та документальні позапланові перевірки на звернення платника податків та/або з підстав визначених пп. 78.1.2, 78.1.5, 78.1.7, 78.1.8, 78.1.12, 78.1.14-78.1.16, 78.1.21 та 78.1.22 п. 78.1 ст. 78 Податкового кодексу України, та у випадку порушення платниками податків валютного законодавства, документальні планові перевірки щодо платників податків, які здійснюють діяльність у сферах виробництва та/або реалізації підакцизної продукції, організації та проведення азартних ігор, а також щодо платників податків, які надають фінансові, платіжні послуги. Але при цьому, право на проведення фактичних та документальних перевірок у працівників контролюючих органів можливо реалізувати за наявності безпечних умов для їх проведення [5].

Узагальнюючи, можна сказати, що введення змін у податкове законодавство змогло максимально стабілізувати економічну ситуацію в Україні настільки, наскільки це можливо за умов військових дій на території нашої країни, внаслідок чого велика кількість підприємств змогла продовжити свою діяльність на національному ринку. І з часом, коли підприємства вже звикли до можливих загроз, та вміють вживати альтернативні заходи задля їхнього вирішення, органи влади вирішили скористатися цією нагодою, щоб повернути довоєнний рівень податків для отримання більшого обсягу податкових надходжень. А це означає збільшення кількості ресурсів для забезпечення якнайшвидшої перемоги над ворогом, що якраз-таки і є першорядним завданням для нашої країни на даний момент.

Список використаних джерел

1. Ціна держави. Бюджет України. URL: <http://surl.li/lkofu>

2. Костенко Ю. О. Шувалова Т. О. Щодо захисту прав платників податків в умовах воєнного стану. Київський часопис права. №1. 2023. С. 187-193
3. Багнюк Б. Зміни в податковій сфері у зв'язку з воєнним станом. Mind.ua TOB «Фьючер Медіа». URL: <http://surl.li/lkoicq>
4. Жирій К. Рада розблокувала закон про повернення податків на довоєнний рівень. URL: <http://surl.li/lkojz>
5. Головатюк В. Податкові перевірки: актуальна ситуація і очікування. Mind.ua TOB «Фьючер Медіа». URL: <http://surl.li/lkokb>

*Кащена Наталія Борисівна,
доктор економічних наук,
завідувач кафедри обліку, аудиту та оподаткування;
Державний біотехнологічний університет*

ПРОЕКТУВАННЯ МОДЕЛІ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ БІЗНЕСОМ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ

Інтеграція цифрових технологій у всі сфери бізнесу вимагає докорінної зміни методів управління, підвищує вимоги до бухгалтерського обліку і потребує посилення інформаційної, контрольної та прогностичної його функцій задля прийняття обґрунтованих стратегічних рішень. Тому на часі формування прогресивної системи управління бізнесом, яка дозволяє досягати стратегічних цілей розвитку шляхом проектування інформаційно-технологічної архітектури облікових даних із застосуванням засобів діджиталізації.

На особливу увагу під час проектування моделі обліково-аналітичного забезпечення управління бізнесом заслуговує процес трансформації обліково-аналітичної інформації, що полягає у структуруванні вхідного і вихідного потоків обліково-аналітичних даних, їх обробки та генерування релевантних інформаційних масивів для ідентифікації економічної активності підприємств та управління нею. Процес трансформації обліково-аналітичної інформації в управлінні економічною активністю забезпечується обумовленою взаємодією таких елементів і процедур: використання комплексу методичних засобів і інструментів; специфічні облікові процедури; аналітичні процедури; система алгоритмів комп'ютерних програм; процедури прийняття рішень; обліково-аналітичне узагальнення обробленої інформації [1].

Стрижневим складником моделі обліково-аналітичного забезпечення управління бізнесом є процес перетворення інформаційних потоків та встановлення ідентифікаторів економічної активності. Трансформація вхідних інформаційних потоків у вихідні – звітну інформацію, передбачає формування пулу даних – ядра інтегрованої системи обліково-аналітичного забезпечення, що представлені сукупністю фінансових й нефінансових,